

Gmina Jabłonna Lacka

Gmina Jabłonna Lacka leży we wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie sokołowskim. Siedzibą gminy jest Jabłonna Lacka – zajmuje obszar ok. 150 km², a zamieszkuje ją 5,1 tys. osób. Gmina położona jest w dolinie rzeki Bug, przyciąga pięknym krajobrazów i czystością naturalnego środowiska. Teren gminy wchodzi w skład czystego ekologicznie obszaru „Zielonych Płuc Polski”. Znajdują się tu dwa rezerваты przyrody „Skarpa” i „Wydma Mołożewska”. W rezerwatach tych występują liczne siedliska lęgowe ptaków częściowo i całkowicie chronionych jak: nur czarnoszyi, perkoz dwuczuby, kormoran czarny, czapla siwa, siwka obrożna, kulon i inne. Miejscowości Wieska i Krzemień zostały objęte europejską siecią ekologiczną „Natura 2000”. Ponadto teren gminy znajduje się w otulinie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego, który urzeka pięknym krajobrazów. Gmina ma rozbudowaną infrastrukturę techniczną. Władze gminy zachęcając do inwestowania, dbają o jak najlepszy stan dróg. Każda z 28 miejscowości na terenie gminy posiada dogodne połączenia komunikacyjne, a teren gminy został zwodociągowany. W 1999 roku gmina oddała do użytku nowoczesną oczyszczalnię ścieków. W konkursie województwa mazowieckiego ogłoszonego w 2001 roku „Gmina Przyjazna Środowisku” gmina zajęła I miejsce. Gminę Jabłonna Lacka warto odwiedzić ze względów turystycznych, jak i gospodarczych. Inwestorzy znajdują tu rozbudowaną infrastrukturę techniczną i przychylność władz samorządowych, a turyści spokój, ciszę i piękno nadbużańskiego krajobrazu.

HISTORIA

W przeszłości wiódł tędy szlak handlowy z Korony na Litwę – do Grodna, Wilna, Rygi, Kurlandii, a także Moskwy. W pobliskim Krzemieniu była przeprawa przez Bug. Sławni podróżni przejeżdżający przez te tereny to: król Stanisław August Poniatowski zmierzający do Moskwy na wezwanie carycy Katarzyny, wojska gen. Suworowa zmierzające na Warszawę podczas insurekcji kościuszkowskiej, wojska napoleońskie, Iwan Dybicz w okresie powstania listopadowego. W 1470 roku Maciej Respond zbudował w Jabłonce pierwszy drewniany kościół, który spłonął na początku XVIII wieku. W 1715 roku nastąpiła zmiana właściciela majątku wraz z przyległymi folwarkami. Posiadłość stała się własnością Ludwika Bienieckiego, pośła ziemi węgrowskiej, fundatora obecnego murowanego kościoła wzniesionego w latach 1824 – 1841. Rezydencja Bienieckich mieściła się w drewnianym dworze zwanym przez miejscową ludność pałacem. Park otaczający pałac zmienił swój wygląd – niemniej istnieje dziś jego fragment. Z dworu pozostał jedynie kawałek muru. Przed powstaniem styczniowym mieszkańcy Jabłony i okolic zostali zdziesiątkowani przez epidemię cholery. Zmarłych grzebano w pobliskim lesie, który do dzisiejszego dnia nazywany jest „Ojcowem”. Okres powstań wywoleńczych to nie tylko potyczki wojsk powstańczych z Rosjanami, ale także represji władz carskich. Od połowy XIX wieku majątek Bienieckich przeszedł we władanie rodziny Wierzbickich. Po wielu zmianach ostatnim właścicielem dóbr jabłońskich został Franciszek Bujalski. Od 1864 Jabłonna jest siedziba władz gminnych. Pierwszym wójtem gminy został Paweł Bartosiak z Morszkowa. W tym czasie na terenie gminy znajdowały się dwie cegielnie, młyn, 6 wiatraków i 6 szkół początkowych. W roku 1912 założono Kasę Spółdzielczą Pożyczkowo – Oszczędnościową, utworzono także Spółdzielnię Mleczarską. Po odzyskaniu niepodległości w roku 1923 zbudowano bitą drogę z Jabłony do Sokołowa. W drugiej połowie 1939 roku w Jabłonce Lackiej znajdowała się placówka Poczty Polskiej i Posterunek Policji. Wojenne zawieruchy omijały teren gminy, jednak do czasów współczesnych zachowało się bardzo mało zabytków kultury materialnej i architektonicznych. Te ocalałe są pod staranną opieką władz gminy.

ZABYTKI

Cmentarz przykościelny założony w 1836 roku. Ogródzony od rontu płotem metalowym pozostałe ściany murowane, otynkowane. Brama główna metalowa o zachodu. Od wschodu druga brama metalowa. W południową część ogrodzenia wkomponowana dzwonnica. Cmentarz w formie trawnika na nim chodnik z polbruku biegnący wokół kościoła. Na terenie cmentarza jeden nagrobek Ichumenii Anny zmarłej w 1903 roku wykonany z czarnego granitu, z ułamanym krzyżem. Nagrobek otoczony żelaznym płotem. W północno-zachodnim narożniku współczesna kapliczka-grota. Teren cmentarza porośnięty lipami i wiązami. Cmentarz zachowany dobrym stanie.

Kapliczka wystawiona w II poł. XIX wieku. Murowana z cegły na zaprawie wapiennej, otynkowana. Posadowiona na cokole, w którym od frontu ozdobne blendy. Powyżej część główna kapliczki w formie podcienia wspartego od frontu na dwóch kolumnach. Tylne ściana

pełna. Wewnątrz kapliczki figura Chrystusa. Kapliczka zwieńczona schodkowym szczytem z krzyżem. Kapliczka zachowana w dobrym stanie

Wirów Kapliczka przydrożna

Park założony w XIX wieku. Park angielski swobodnym układzie. Pierwotny układ przestrzenny zatarty. Do czasów obecnych zachowała się aleja dojazdowa, stawy. Na terenie parku zachowała się murowana oficyna. Czworaki stały przy bocznej drodze w stronę Tchórnicy, które zostały rozebrane w latach pięćdziesiątych XX wieku. Park zachowany w średnim stanie.

Jabłonna Lacka, na terenie parku

Cmentarz założony w I połowie XIX wieku. Ogrodzony oryginalny murem od północy i wschodu z dzwonicami na narożach i oryginalną bramą. W pozostałe części muru wykonane z cegły klinkierowej w układzie i zwieńczeniu jak w części oryginalnej. W nich furtki i boczna brama. Teren cmentarz obecnie w formie trawnika wokół kościoła na nim ułożony chodnik okalający kościół. Na cmentarzu trzy wolnostojące nagrobki z piaskowca i jedna płyta epitafijna wmurowana w południową ścianę kościoła przy niej nagrobek przyścienny. Najstarszy zachowany nagrobek pochodzi z 1836 roku. Groby szczególne: Ludwik Bieniecki poseł węgrowski, kolator kościoła zmarły w 1844. Teren cmentarz porośnięty lipami nasadzonymi wzdłuż ogrodzenia.

Cmentarz zachowany w dobrym stanie.

Jabłonna Lacka, cmentarz przykościelny w zespole kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP

Dom zbudowany ok. 1920 r. Drewniany posadowiony na kamienno-cementowej podmurówce. Ściany oszalowane w połowie pionowo do linii okien powyżej poziomo. Narożniki oszalowane. Otwory w drewnianych opaskach część z okiennicami. Ściany zaakcentowane ozdobnymi deskami w podokapie. Półszczyty oszalowane wielokierunkowo. Budynek z dachem naczółkowym kryty eternitem falistym. Dom zachowany w dobrym stanie.

Gródek 71, dom drewniany

Spichlerz zbudowany w 1924 lub 1926. Murowany z kamienia i cegły. Na planie prostokąta z dostawioną do ściany szczytowej dobudówką-zejściem do piwnicy. Oboknia i odrzwia wykonane z cegły nieotynkowane. Otwory zamknięte odcinkowo. Ściany zamknięte gzymsem wieńczącym. Szczyty trójkątne otynkowane wewnątrz półokrągłe okno. W jednym szczycie w zwieńczeniu data budowy. Budynek z dachem dwuspadowym kryty eternitem falistym. Wejście do piwnicy z daszkiem kolebowym. Spichlerz zachowany w dobrym stanie.

Czortki, spichlerz w zespole dworskim